Dr. Mian Zafar Maqbool

President Bazm E Mola Shah

شہباز دانش دے علامتی اُسلوب دا ویروا

Shehbaz Danish dy Alamti Asloob da Werwa

Abstract:

Shahbaz Danish is famous traditional poet who has adopted the Classical style of writing in his poetry. In this Article his symbols of imagery is discussed in detail from his poetry. According to the critical point of view his symbols deals with Modern style of poetic literature. His thoughts has depth regarding meaningfulness in the prescribed symbols in poetry. He has not only used the traditional symbols but also used the Modern and latest symbols in his poetry. The work is critical analysed by coding the examples from his poetry which is highly appreciable and reliable in the form of Punjabi literature.

Keywords: shahbaz Danish, Modern Symbols, in the form of Punjabi literature.

میری جاچے شہباز دانش سچا، سُچا، کھرا تے ڈونگھا صُوفی اے۔ایہناں دے کلام توں ایہہ پتا لگدا اے کہ حضرت شاہ حسینؒ ، حضرت ہاشم شاہ، سلطان باہوؒ حضرت بُلھے شاہؒ، حضرت میاں محمد بخشؒ تے حضرت خواجہ غلام فریدؒ دا فلسفہ ''ہمہ اوست،، ایہناں دی نس نس وچ رچیا ہویا اے۔

ایس ویلے اوہناں دیاں چار کتاباں ''شہنشاہ، مرشد دے ہتھ ڈور، مرشد نور الہٰ دا جاپے، تے میں وچ میں ناں کُو چھپ چکیا نیں ۔ایس توں اڈ، ڈاکٹر محمد ایوب دا مقالہ '' شہباز دانش شخصیت، فکر تے فن منظر عام تے آچکی اے جیہڑی ایس ویلے میرے سامنے ہے۔اوہناں دیاں کتاباں شہشاہ پہلی وار 2004ء وچ تے دوجی وار 2019ء وچ کجھ وادھیاں نال اردو تے پنجابی زبان وچ چھپی۔جدوں کہ مرشد دے ہتھ ڈور 2012ء وچ، مرشد نور الہٰ دا جاپے 2019ء وچ تے میں وچ میں ناں کُو 2021ء نوں

پنجابی زبان وچ شائع ہوئیاں۔ پنجابی شاعری وچ شاعر نے باقی روایتاں تے کلاسیکل شاعراں والیاں نبھائیاں نیں۔پر کلام دی ترتیب ویلے کتاب دے شروع وچ حمد نہیں لائی سگوں اپنی کتاباں دا مڈھ نعت توں بدھا اے۔

مینوں جگ وچ اُتے تھلے لبھا ناں

میرا مرشد میرے لئی شہوداے(1)

جے اسیں نعت دے بعد والے کلام نوں حمد من لیے تے فیر شاعری دی ترتیب ذرا الٹی نظر آوندی اے۔ صُوفیا دی شرح اپنی ہوندی اے۔شاعر نے اپنی تیجی کتاب داناں حضرت شاہ حُسین دے انترتے رکھ کے اوہناں نال اپنی عقیدت دا اظہار کیتا اے ۔کتاب داناں کلاسیکل شاعراں دے انترے تے رکھن دی روایت ساڈے کول پہلوں توں رائج اے۔

کافی دے پنج مجموعیاں دے خالق ڈاکٹر شہزاد قیصر دی 1988ء وچ چھپن والی کتاب ''میں ناہیں سب توں،،شاہ حسینؒ دے کلام وچوں اے۔شارب انصاری دیاں کتاباں ''حق نہ ملدے منگے،، تے '' پنجے میحل پنجاں وچ چانن،،شاہ حسینؒ دے کلام وچوں ناں کڈھے گئے نیں۔افتخار وڑائچ دی کتاب ''گور پیا کوئی ہور،،بُلھے شاہؒ، راجار سالو دی کتاب ''اساں مرنا ناہیں،،بُلھّے شاہؒ تے اشرف پال دی کتاب '' تھیا تھیا،، (تیرے عشق نچایا کر کے تھیا تھیا)بُلھّے شاہؒ دے کلام وچوں سن۔اوہ لکھدے نیں

تسبیح پھڑیاں رب نہیں ملدا ایویں پھیر نہ منکے

رب اوہناں نوں ملدا جنہاں اپنا آپ گوایا

نہ کر ورد وظیفے بند یا کجھ نہیں وچ لباساں

لگ گئے اوہ چھیتی پار دانش جنہاں سیس نوایا(2)

ساڈے پاسے ایہہ رواج وی ہے کہ شاعر کسے کلاسیکل شاعر دے کلام وچ اک ادھے لفظ دا اگا پچھا کر کے اوس نوں شعر بنالیندے نیں۔رولا پین تے آکھیا جاندا اے۔ایہہ لوک گیت دا انترا/ مکھڑا اے۔ایہدے لئی بابا جی محمد شریف دی مثال پیش کیتی جاسکدی اے۔بابا جی دا انترا اے۔''میں وچ میں نہ رہ گئی کائی،،ایہناں دی ایہہ کتاب 2000ء وچ ''میں وچ میں،،دے ناں نال چھاپے چڑھی سی۔شہباز دانش ہوراں نے وی کجھ انج ای شاہ حسینؒ توں متاثر ہو کے کتاب داناں ''میں وچ میں ناں کُو،،رکھیا لگدا اے۔ ڈاکٹر محمد ایوب ہوراں اپنے مقالے وچ دسیا اے کہ شہباز دانش نے کلاسیکل شاعراں والے اشارے، کنائے تے علامتاں ورتیاں نیں۔میری جاچے کلاسیکل شاعراں دے فلسفہ تے چلنا ٹھیک اے پر اوہناں دیاں علامتاں ،اشارے، کنائے وچ جے تبدیلی نا گزیر ہو گئی اے۔

بابا جی شہباز دانش دیاں علامتاں :

نہیں مڑدا ایہہ دل دیوانہ لکھ واری سمجھایا

رب نے دنیا دا چرخہ سولاں وانگ بنایا

سکھ دے چرخے دی پونی نوں غم دا طوق پوایا

رب نے ایس جہان نوں ویکھو کیہڑی کھیڈے لایا (3)

چرخہ ، پونی ، سولاں ایہہ علامتاں شاہ حسین نے ورتیا سن تے ایہہ اوہناں نوں ای جچدا اے۔ ایہہ اوس ویلے دیاں جانیاں پچھانیاں شیواں سن ۔ آپ نے ایس توں اڈ کھڈی تکلا ، سوتر دیاں علامتاں وی ورتیاں نیں ۔ علامت کسے نوں معلوم توں نہ معلوم ول لے جان لئی ورتی جاندی اے ۔ اَج دے دور وچ ایہہ ساریاں وستاں نا معلوم وچ چلیاں گئیاں نیں۔ نویں نسل نوں مرزا ، صاحباں ، ہیر ، رانجھن ، سسی ، پنوں ، بھاگ بھری ، طالح بلقیس ، تے سالو ورگیاں علامتاں توں شاید جانکاری ہووے ۔ باقی دے بارے پک نال اوہ واقف نیں۔ کیا سانوں پہلے اوہناں نوں ایہناں علامتاں بارے دسنا پوے گا ؟ نہیں ، ہرگز نہیں۔ ایہ دور نویاں علامتاں دی منگ کردا اے ۔ جے اسیں کافی نوں زندہ رکھنا اے تے فیر سانوں ایہدے ول توجہ دینی ہووے گی ۔ 1988ء وچ اشرف پال دی تھیا تھیا ، لطیف قریشی دی کتاب کافیاں ، شہزاد قیصر دی میں ناہیں سبھ توں تے جزوی طور تے راقم الحروف دی ''ٹونہاں،، چھپن تک ایہو علامتاں رائج سن ۔ اسی جے ماضی ولے جھات پایئے تے سانوں ایس ریت دا وی پتا چل دا اے کہ شاعر ایہناں کتاباں وچ کافی پورشن رکھدے رہے نیں ۔ سانوں انج دیاں مثالاں وملدیاں نیں کہ شاعراں کافی داناں متھن بناں کافی نظمائی اے ۔ ایس توں اگانہہ ہویئے تے ایہہ وی پتا لگا کہ صوفی مشتاق تے نجم حسین سید نویاں علامتاں اپنے قاریاں نوں دے چکے نیں ۔ پڑھیاراں اوس نوں نہیں سی قبولیا ۔ میں ایہہ کم اک مشن دے تحت اگے ٹوریا ۔ میریاں کافیاں مختلف دینی رسالیاں تے اخباراں وچ چھپدیاں رہیاں ۔ لوکاں پسند وی کیتیاں ۔ بس اک موسیقار جیہڑا شاہ نور دا رہن والا سی ۔ اوس نقص ایہہ کڈھیا سی کہ تہاڈیاں علامتاں نیشنل نیں ۔ ایہدے وچ انٹر نیشنل وی شامل کرن دی لوڑ اے ۔

میریاں ایہہ علامتاں نیں کلر کہار ، موٹر وے ، جوسر ، گرینڈر ، اوون ، ہیلو کیب ، فریج ، ریڈیو ، ٹی وی ، موبائل ، سم ، میموری کارڈ ، سافٹ ویئر ، ہارڈ ویئر ، کمپیوٹر ، کی بورڈ ، وائی فائی ، یو ایس بی ، مدر بورڈ ، فلاپی ، تے سی ڈی وغیرہ ۔

صُوفیادی شرع وکھری ، قانون وکھرا ، ڈکشنری وکھری ہوندی اے تے کمال ایہہ ہے اوس نے ہر گل دا جواب گھریا ہویا ہوندا اے ۔ مشہور اے کہ اک درویش نے نائی نوں سر دی صفائی لئی آکھیا ۔ جدوں شیشے وچ چمکدی ٹنڈ ویکھی تے آکھن لگا ، توں ساڈی صفائی کیتی اے ۔ تیری رب صفائی کرے ۔ ہویا انج کہ اک کھاندا پیندا نائی سڑک تے آ گیا ۔ کجھ چر بعد فیر اودھروں درویش دا گزر ہویا

تے اوس نے فیر صفائی لئی آکھیا۔ صفائی مگروں شیشا ویکھیا تے ٹک لگا ویکھ کے آکھن لگا توں سانوں رنگیا اے۔ تینوں رب رنگے ۔ایس طرح اوس دی حیثیت دی بحالی ہو گئی۔ ویکھن نوں انج ای لگدا اے کہ صوفی نے ہر ویلے رب نال مد پالایا ہوندا اے۔ جیویں قرآن وچ رب کہندا اے۔ اے بندیا توں میرے بارے نہ سوچیں تے صوفی رب دی بھال وچ جھُٹیا رہندا اے۔ شہباز دانش موجب:

یار نظر نہ آوے

تے دنیا کس کم دی

چل کے لبھیے یار

ایہہ دنیا کجھ دم دی (4)

ایہہ نہیں کہ شہباز کلا ای انج دیاں گلاں کر دا اے ایس وچ اسیں سارے ای انج دے آں۔

1988ء وچ میری کتاب ''ٹونہاں چھپی سی۔ جس دا اک پورشن کافی دا وی اے۔ جس وچ کافی دا اک انتر انج اے

لبھ لووآپو اپنا چور

کسے دا ہور کسے دا ہور (5)

صوفیاں پیری مریدی نوں اک خاص موضوع دے طور تے ورتیا اے۔ شہباز دانش موجب۔

مرشد جنہوں تکے نال محبت دے

میرے لئی تے اوہ وی وانگ ستارے نیں (6)

لگدا اے ایہہ مصرعہ کسے مولوی سے ہتھے نہیں چڑھیا۔ پیری مریدی ول آون والے بندے رگڑا خوب لگدا اے۔ جدوں کوئی مرید ہوندا اے تے اوہ بھاویں بادشاہ دا پتر کیوں نہ ہووے تے اوس نوں مرشد منگن تے ضرور لاؤندا اے۔ دراصل پیر اوس دی آکڑ توڑ نا چاہندا اے۔ اوس دی '' میں " مارنا چاہندا اے۔ اوس دے نفس دا قلعہ قمع کرنا چاہندا اے۔ ایس گل نوں بابا جی شہباز نے انج نظمایا اے۔

ایس نفس توں ودھ شیطان کیہڑا

جیہڑا کردا نت غداری اے (7)

مرشد نوں پتا اے منگن گیا اے تے مر رہیا اے۔ منگن مول شرما۔ ایہو اوہ عمل اے جس نال بندے دی آکڑ ٹٹ دی اے۔ بقول باہو '' نفی اثبات دا پانی ملیا ہر جاگہ ہر جائی ہو، حضرت شہباز دانش آکھدے نیں۔

رب نوں اوہنے تکیا اے

جنہے اپنا آپ مٹایا نی (8)

ایہہ ویکھیا جاندا اے صوفی اپنی برادری/پیر بھائی نوں جدوں ملدے نیں تے روندے نیں۔ وچھڑے دے نیں تے روندے نیں۔ ہئیں ہئیں روندیاں ویکھیا اے پر باباجی شہباز نے ایہناں دے رون دا جیہڑا انداز دسیا اے۔ پھیں پھیں رونا بڑے پھبویں لفظ نیں۔ مکدی گل ایہہ وے شہباز دانش دی فقیرانہ تے صُوفیانہ شاعری بڑی ڈونگھی اے تے سادہ وی اے۔ ایہدے بارے صرف ایہو کہواں گا۔ خاصاں دی گل عاماں اگے نہیں مناسب کرنی۔

Refrences

1. Shehbaz Danish, *Main Vich Main Na Koo* (Narowal: Ameer Adab Society, 2021) p. 151
2. Shehbaz Danish, *Murshid De Hath Door* (Narowal: Ameer Adab Publications, 2012) p. 57
3. Shehbaz Danish, *Murshid De Hath Door* (Narowal: Ameer Adab Publications, 2012) p. 56
4. Shehbaz Danish, *Main Vich Main Na Koo*, p. 57
5. Dr. Mian Zafar Maqbool, *Toonbaan* (Lahore: Mola Shah Welfare Society, 1988)
6. Shehbaz Danish, *Main Vich Main Na Koo* (Narowal: Ameer Adab Society, 2021) p. 72
7. Shehbaz Danish, *Shahenshah* (Narowal: Ameer Adab Publications, 2019) p. 94
8. Shehbaz Danish, *Murshid Noor Allah Da Jaapay*, p. 97